

Ilustrirani **Slovenec**

Leto IV

Tedenska priloga »Slovenca« (št. 36) z dne 12. II. 1928

Štev. 7

Motiv z naših planin: Vežice izpod Zeleniških špic v Kamniških planinah

Foto J. Skerlep.

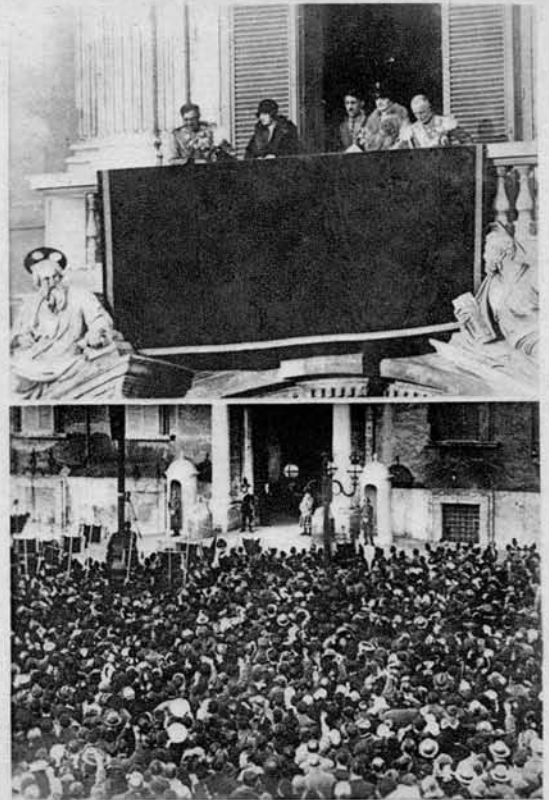
K volitvam predsednika Združenih držav

Ogromna volilna dvorana v Kansas City, kjer se vrši letos glavni kongres republi-
kanske stranke v srhu določiti predsedniškega kandidata; v tej dvorani je bilo
izbranih že več poznejših predsednikov Združenih držav.

Na desni:

Rimsko ljudstvo pozdravlja afganistanskega kralja

ki je pred kratkim posetil Italijo. Visokega gosta je videti s soprogo v družbi
italijanske kraljevske dvojice na balkonu kraljeve palače.

Državljska vojna na Kitajskem

divja dalje, čeprav je zadnje čase zani-
manje zanjo pri nas nekoliko poje-
njalo. Po 79 dnevnem obleganju z
najmodernejšimi topovi (glej našo
sliko), je mandžurska armada osvo-
jila trdnjavo Hohov. Na Kitajskem se
rujeta med seboj jug in sever, kan-
tonska in pekinška vlada. Na kanton-
sko vlado so imeli do zadnjega časa
jako močan vpliv boljševiki, toda na
pritisk velesil so ti svoj vpliv sedaj
precej izgubili. Sploh igrajo velesile,
k. so na poteku dogodkov gospodarsko
jako interesirane, zaenkrat še precej
odločujočo vlogo. Kakšen bo konec te
krvave državljanske vojne, ki divja
prav za prav že mnogo let, je seveda
še nemogoče predvidevati, le to je
gotovo, da se vzhod vedno bolj otrasa
evropskega jerobstva.

Iz Rusije:

Petropavlovskaja trdnjava

(glej sliko) je najstarejši del Petro-
grada, oziroma Ljeningrada, kakor so
ga boljševiki prekrstili. Zgradil jo je
car Peter Veliki in je obhajala pre-
tekli mesec 225 letnico. Dne 23. janu-
arja l. 1703. je namreč položil veliki
in brezobzirni reformator Rusije na
otoku ob izlivu Neve temeljni kamen
za to trdnjavo ter s tem obenem
temeljni kamen za Petrograd, ki je
zrasel potem na tamošnjem močvir-
natem ozemlju. Ta mogočna trdnjava
je služila carjem in sedaj boljševikom
tudi za ječe političnih kaznjencev.
Tudi sicer je igrala trdnjava v zgodo-
vini Rusije precejšnjo vlogo.

General Hadžić

naš vojni minister, ki je ob priliki debat v finančnem odboru izjavil, da imamo Slovenci najsolidnejšo izobrazbo.

K napetim političnim dogodkom v Beogradu

Vrvenje pred narodno skupščino: v sredini je videti (X) enega najzmožnejših mlajših radikalnih politikov, dr. Lazarja Markovića.

Na zgodovinskem Kosovem polju

Na znamenitem Kosovem polju služi leto za letom na stotine katoliških vojakov (Slovencev in Hrvatov), tam je tudi več njihovih grobov in tudi nekaj civilnih kolonistov se je že udomačilo na njem. Služba božja se je morala vršiti doslej zanje pod milim nebom in da se rešijo te stiske, so pričeli lansko leto s stavbo posebne katoliške cerkve. Žal je med delom zmanjkalo uredstev in stavba mora prezimovati nepokrita. Odbor, ki vodi vso akcijo, se obrača sedaj na vso katoliško Jugoslavijo s prošnjo za pomoč, da bi mogel letos stavbo vsaj toliko dovršiti, da bi se vršila v njej služba božja. Prispevke je pošiljati na »Odbor za podizanje katoliške cerkve u Prištini, Kosovo«.

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Gregorec Lavoslav (1859—1924), politik.

Gregorič Alojzij (1845—1886), politik.

Brezovšek Ivan (* 1888) dirigent.

Palaca Družbe sv. Mohorja v Celovcu, kjer je bil njen sedež do prevrata.

Dom Andreja Einsplelerja v Celovcu, sedaj last Družbe sv. Mohorja.

Družbina hiša na Prevaljah
kjer je imel od prevrata do lani streho njen urad.

Poselsko poslopje
grofov Haenckel-Donnersmark na Prevaljah, kjer je poslovala Družbina tiskarna od julija 1919 do decembra 1927.

Dr. Fr. Cukala
stolni kanonik in ravnatelj škofijsk. duh. semenišča v Mariboru, sedanjí predsednik Družbe sv. Mohorja.

Naša najzaslužnejša ljudsko-prosvetna ustanova

83 let je minulo, odkar je napravil naš veliki rodoljub Slomšek prvi poskus, da bi dobili Slovenci društvo za izdajanje dobrih slovenskih knjig. Dne 23. febr. 1845 je bil vložil na vlado tozadevno prošnjo, a brez uspeha. Vlada je bila takrat pač še mnenja, da bomo Slovenci kot narod itak prej ali slej izginili in da nam lastna knjiga samo po nepotrebnem podaljšuje narodno življenje. Šele narodom prijaznejša doba, ki jo je utemeljilo leto 1848., je omogočila l. 1851. ustanovitev takega društva, kateremu je podaril Slomšek za začetne stroške 500 gold., za takratne čase zelo veliko vsoto. Prve knjige je izdalo društvo — imenovalo se je Društvo sv. Mohorja — l. 1852., torej pred dobrimi 75 leti. Udov je imelo društvo prvo leto 785. Letnina je znašala 3 goldinarje. Pokazalo se pa je, da je letnina previsoka in da je pod temi pogoji širok razmah organizacije nemogoč. Število udov je začelo padati in l. 1859. jih je bilo že samo 263. To je pomenilo toliko kakor smrt društvu. Tedaj sta pa prišla koroška narodna delavca profesor Janežič in duhovnik Einspieler na srečno misel, naj se letnina zniža na en goldinar in društvo spremeni v cerkveno družbo. Takoj leta 1860. je imela Družba sv. Mohorja — kakor se je odslej imenovala — že 1116 udov, čez 10 let (1870) že 16.175 in l. 1919. je bila narasla že na ogromno število 90.512 udov — česar pač ustanovitelji niso pričakovali niti v najsmelejših sanjah. Zalibog pa je temu višku neposredno sledila huda katastrofa: družba je morala zapustiti Celovec, izseliti se iz lepo urejenih prostorov, bežati z vsem preničnim premoženjem, s stroji in knjigami itd. na Prevalje in nastaniti tiskarno — v bivšem hlevu. Da je bila nesreča popolna, je izgubila družba še desetisoče članov na Goriškem in Koroškem ter v drugih krajih, ki so prišli pod Italijo in Avstrijo. Število udov je iz teh in še drugih razlogov — kajti tudi v Jugoslaviji je bila v prvih letih po vojni vnema za družbo nekoliko ponehala — padlo za več nego polovico, kar je moralo navdati s skrbjo vsakega prijatelja ljudske izobrazbe. A tudi v teh tako težavnih razmerah se je notranja moč in resnična potrebnost družbe sijajno izkazala: v zadnjih dveh letih (1926 in 1927) je narasla družba kar za 10.244 članov, tako da jih šteje danes že 48.337 in se bo v tem letu brezdvomno povzpela že znatno preko 50.000. S tem bo dosežena prva možna stopnja pri drugem

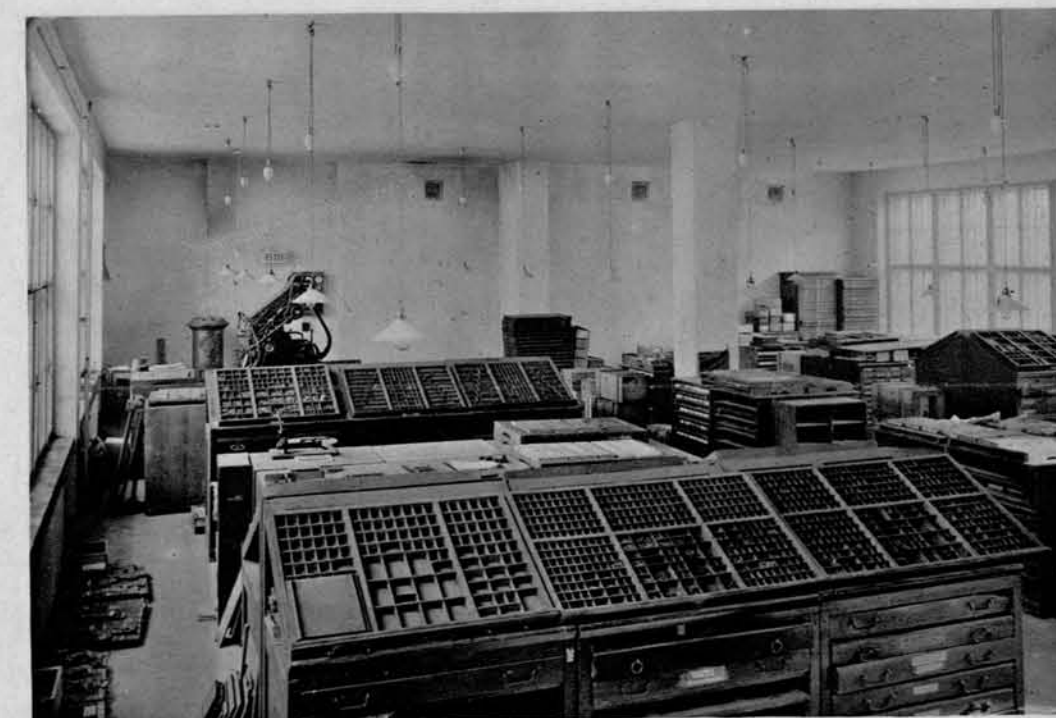
velikem razmahu Mohorjeve družbe, ki je tembolj razveseljiv, ker posveča uredništvo družbinih knjig tudi vsebini vso pozornost. Letoštne družbine knjige — kar devet jih je bilo s tistimi vred, ki so se dobile proti doplačilu — so našle povsod nedeljeno odobravanje.

Jasno je, da družba ni smela ostati na skritih in oddaljenih Prevaljah, ako se je hotela približati svoji poprejšnji višini. V začetku je bilo opravičeno, da je ostala v bližini svojega pravega doma, ker nam pač srce ni dalo verovati, da se res ne bo moglo v doglednem času vrniti v Celovec. A to čakanje ni smelo trajati predolgo — tega trajno ne preneseta ne uprava tako velikega podjetja in ne duševno vodstvo. Po hudih, čeprav nepotrebnih bojih — ki jih pa ni zakrivila družba! — se je družbi posrečilo, da se je koncem leta 1927. preselila v Celje, v tisto mesto, ki leži še najbližje zemljepisnemu središču slovenskega ozemlja. Nam bi bilo sicer najljubše, če bi bila prišla kar v kulturno središče slovenskega naroda, v Ljubljano. Toda tudi v Celju ji bo dana možnost vsestranskega razvoja. Takoj v prvem letu svojega bivanja v Celju se bo izkazala s prvovrstnim književnim darom: izdala bo sedmi zvezek Zgodovine slov. naroda, obsegajoč zanimivo francosko dobo. Koroščevo knjigo: Kako smo se ujediničili, izvirno povest N. Velikonje: Višarska polena, Koledar in življenje svetnikov, poleg tega pa še tri knjige za doplačilo. Med knjigami sta torej dve, brez katerih pač ne more biti noben izobražen Slovenec: to sta Koroščevo knjiga in Zgodovina slov. naroda. Radi tega si dovoljujemo s tem toplo povabiti zlasti vse naše izobražence brez razlike, da pristopijo k družbi, ako še niso njeni člani. Že lansko leto je izkazala družba lepo uslugo slovenski znanstveni knjigi s tem, da je pričela izdajati svojo Znanstveno knjižnico in omogočila slovenski inteligenci nabavo prvovrstne znanstvene knjige — Pitamčeve Države — po skrajno zmerni ceni, lahko rečemo: mnogo ceneje, nego je to mogoče celo pri velikem narodu. Pa tudi brez ozira na to more biti vsakemu izobražencu le koristno, če tudi on pozna knjige, ki postajajo od leta do leta bolj last vsega naroda, knjige, ki so vtisnile našemu človeku pečat. Nikdo se ne more brez škode odtujiti narodu, iz katerega je izšel.

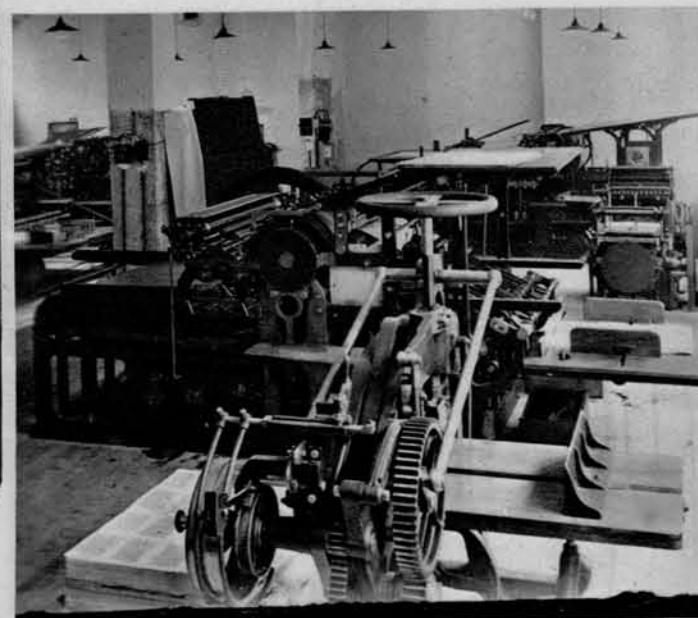
Rok za naročanje bo potekel dne 5. marca t. l.

Poslopje Družbe sv. Mohorja v Celju, kamor se je preselila meseca decembra l. l.; spodaj sta pisarna in knjigarna, zgoraj stanovanjski prostori, za tiskarniški obrat si je pa zgradila na dvorišču posebno poslopje.

Družbina stavnica v sedanjem novem poslopju v Celju.

Strojnica Mohorjeve tiskarne v Celju.

Knjigoveznica Mohorjeve tiskarne.

Kakor je razvidno iz slik, obrat ni velik, vendar je poslala Družba doslej že nad 20 milijonov izvodov knjig med naše ljudstvo.

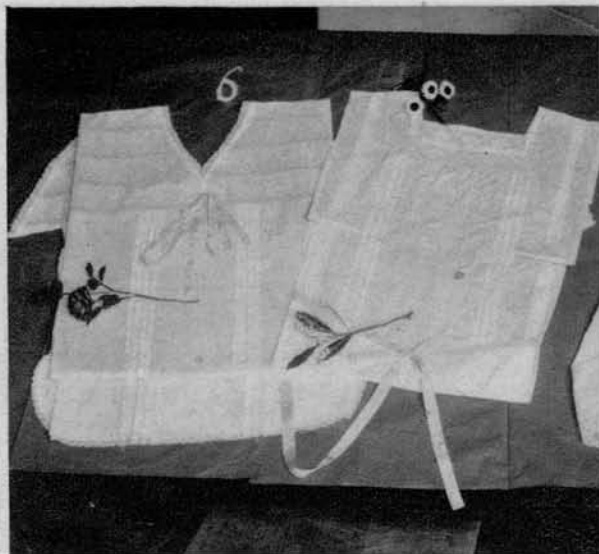
Mo- derna bala

Perilo bodi predvsem praktično. To nesporno najvažnejše načelo veljaj za imovite, še bolj pa za neimovite neveste, kajti brez praktičnosti so svila, morje čipk in najfinejše tkanine brez vrednosti. Vskrbni polni dobi pri-

pravljajnja bale naj veljajo nevesti naslednja navodila: Prva skrb ji bodi nabava telesnega perila, to je srajce in hlače. Število teh določajo seveda denarne razmere, toda vedno je bolje manj, pa tisto iz dobre tkanine, po meri in pravilno prikrojeno, lično izdelano in okusno olepšano. Isto velja tudi za vse drugo perilo. Važno je zlasti primerno število nočnih srajc: polovica teh naj bo z dolgimi rokavi za slučaj bolezni. Zadoščajo pa tudi jopice, tako zvane bolniške jopice, ki so časih celo pripravnejše od nočnih srajc. Sedaj šele se pobrigajmo za različne kombinacije. Posebno pripravna je kombinacija, kakor jo kaže slika 5, ker oblikuje spodnji del kompletne hlače, ki odgovarjajo slehernemu pregibu života, kar služi zlasti dobro za sport in izlete. — Povojka na sliki 4 in 5 je enostavnejša od kombinežnih hlač: je to oblačilo, ki pride v poštev izrečno le v hudi vročini. Če je povojka slabo oblikovana v koraku, ni decentna, pač pa kvarljiva ženskemu zdravju. Ker pa je povojka danes splošno modno perilo, si jo voli vsaka nevesta, bo naj pa iz finejše bele tkanine: različno barvani batisti in satini niso baš priporočljivi

iz zdravstvenih ozirov in niso pralni. Tudi moda se je otresla barvastih batistov, pridržala si je le svilo v najpestrejših barvah. Isto velja za povojno krilo, to je srajca, hlače in krilo v enem samem komadu. — Dobro služi tudi kombinežno krilo, ki je lahko barvasto, ker se nosi vrh srajce in hlače ter ne pride v dotiko z životom. Za one, ki potujejo, je priporočljiva tudi spalna obleka, ker preprečuje dotik telesa s pogosto nečisto posteljnino prenočišč. Za zimo naj bo iz polflanelle, za poletje iz vzorčastega cefira. — Še nekaj dolgih životcev za pod vsakdanjo bluzo, pa je telesno perilo gotovo. — Drugi del bale je posteljno in namizno perilo. Nevesta naj si, če ji dovoljujejo razmere, nabavi 6, če ne 12, pristno platnenih spodnjih rjuh. Prevekle za odeje in blazinice naj bodo iz krepkejšje tkanine, ki, kakor tudi damast za namizno perilo, nikakor ni več draga. — Pretežni del vse bale si pa lahko pridna nevesta sama sešije v Ljubljani, pri tvrdki, pri kateri so bile posnete naše slike.

M. A.

Vse slike so bile posnete v delavnici perila Marije Alešovčeve, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje.

Križem Slovenije

Iz letošnje sezone na Bledu

Že več let nismo beležili tako krasnega solnčnega vremena, tako izvrstnega ledu na jezeru in tako malo zanimanja za elegantni drsalni sport, kakor letos. Obisk drsalcev pojenjava, odkar teče državna meja že nad Bohinjem. To odvrča Goričane in Tržačane od naših krajev, ki so tudi njim najprikladnejši za zimski sport.

Ljubljancani in Zagrebčani so prihajali prva leta po vojni v prav lepem številu — sedaj je pa izostalo do malega vse. Tako izkoriščajo vso ledeno ploskev blejskega jezera le domači drsalci. Najbolj vneti in številni so pa balinarji na ledu. Ob nedeljah je med temi skupinami prav posebno živahno.

Jezero je zamrznjeno že od novega leta. Nekaj dni je talil led jug, kar ga je pa le izgledilo, tako da je sedaj izvrsten za drsanje.

Skupina drsalcev na zamrznjenem jezeru. Zadaj otok.

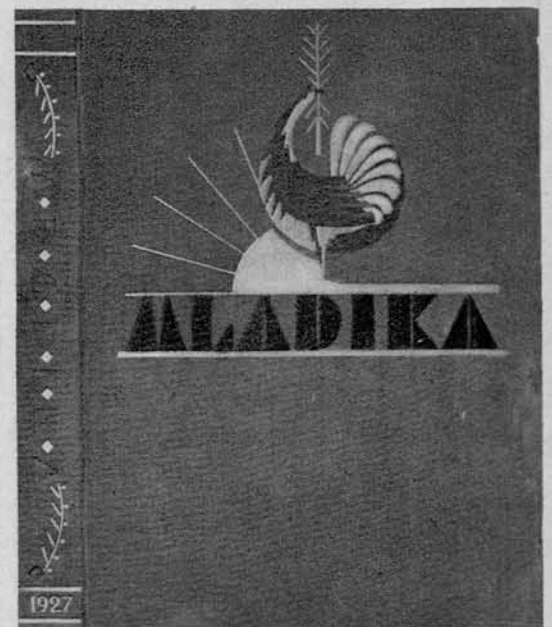
Zgoraj: **Skupina blejskih drsalcev** na jezeru.

Skupina domačih balinarjev na zamrznjenem blejskem jezeru.

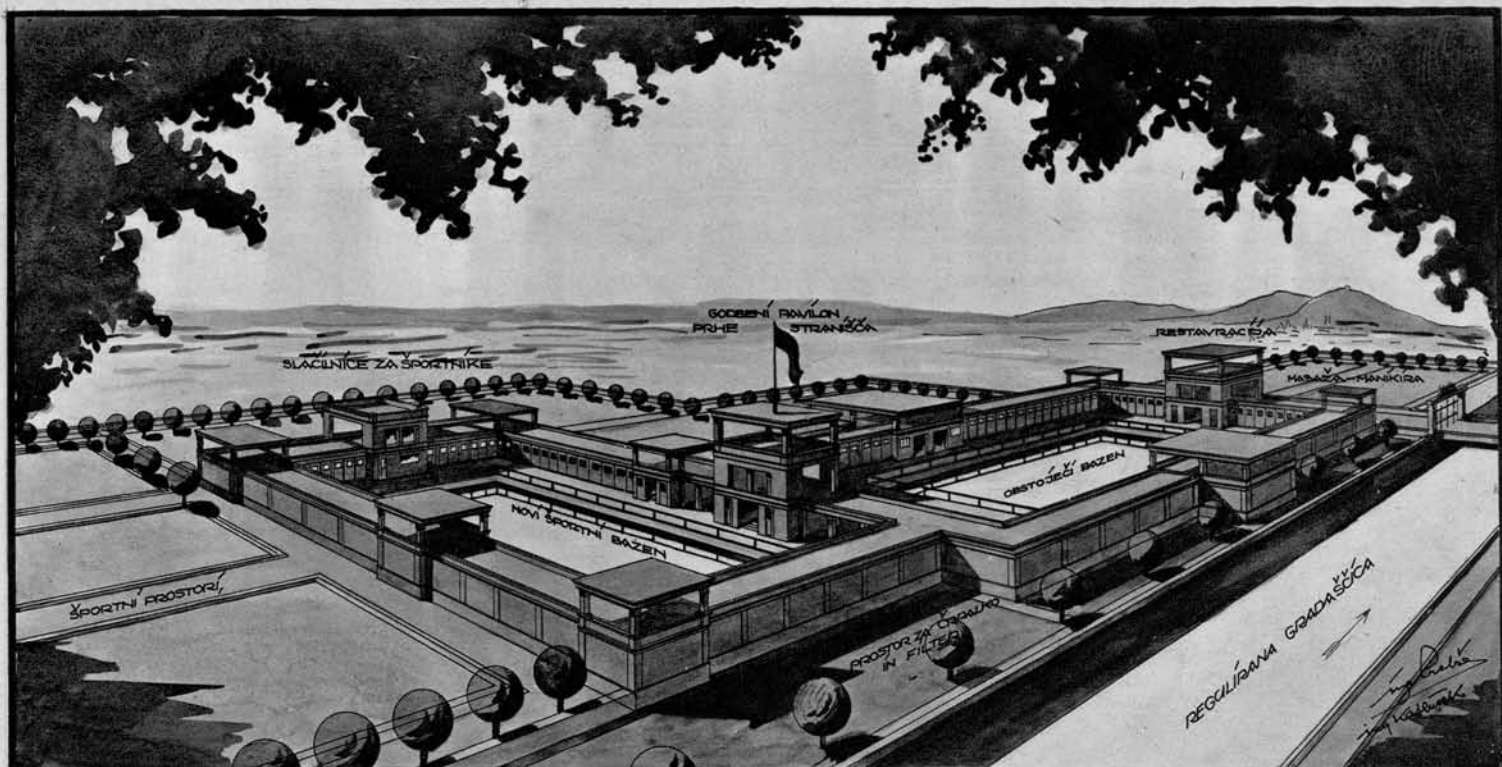
Ribniški župan Ivan Novak

zvest delavec v vrstah SLS in naš dolgoletni naročnik, v krogu svoje družine ob priliki svoje srebrne poroke, ki jo je obhajal pred kratkim.

Izvirne platnice

za »Mladiko«. Založila Knjigovozn. K.T.D. (Jugoslov. tiskarna), cena z vezavo 40 Din.

Načrt za ureditev ljubljanskega mestnega kopališča v Koleziji

kakor sta ga projektirala ing. Trebše in ing. Kotlušek; bivši gerentski svet se je obširno bavil s tem načrtom, odločitev pa čaka seveda novi občinski svet.

RESITEV uganke št. 8 se glasi: Svečnica snežena, bo cvetna nedelja lepa, zelena. — Pravih rešitev je prispelo 276, izžrebana pa sta bila: za 1. nagrado Jožef Novak, invalid, Banovci pri Ljutomeru; za 2. nagrado Pleterški Jakica, Ljubljana.

Na vpičeno: 1 trdnjava, znana iz 2. mesenske vojne, 2 razdobje v razvoju zemlje, 3 najmanjši del snovi, 4 kratica evropske države, 5 žensko ime, 6 mesto v Italiji, 7 moško ime, 8 pokrajina v Afriki, 9 Shakespeare-jeva drama, 10 vladar, 11 kratica, 12 doba, 13 sodnijska kratica, 14 mesto v Arabiji, 15 reka v Rusiji, 16 osebni zaimek, 17 kem. znak kovine, 18 osebni zaimek, 19 kem. znak redkega elementa, 20 kem. znak kovine, 25 znana univerza, 27 francoski učenjak, 29 žica, ki se rabi v elektrotehniki, 30 zidak, 31 pojav ob morju, 32 filmski igralec, 33 nemški konstruktor letal, 35 ime črke, 36 stena v Triglavskem pogorju, 37 matematična konstanta, 38 avtomobilska znamka, 39 kem. znak redke kovine, 41 vihar, 43 moderna iznajdba, 48 pouk, 49 padavina, 50 grad 2 km od Innsbrucka, 54 grška črka, 55 Turek, 56 nevarno stanje, 58 pisatelj, 59 kem. znak redke kovine, 60 galanten človek, 63 kem. znak redke kovine, 64 posoda, 65 svetopisemska oseba, 68 kratica za gotovo težo, 71 elektrotehniško podjetje (kratica), 72 mesto na Španskem, 75 trgovski izraz, 78 sorodnik, 80 število, 81 italijanska členica, 84 označuje temperaturne stopinje, 88 ime ogrskih kraljev, 91 kratica dolžinske mere, 92 grška črka, 93 živalski glas, 95 mesto ob Evfratu za Herodota, 98 kem. znak redke kovine, 99 kratica podjetja, 101 mesto v Italiji, 102 kem. znak redke kovine, 108 svojstvo, dano vsem živim organizmom, 110 mitološko bitje Staroslovov, 118 posoda, 119 avtomobilska znamka, 124 važna tekočina, 125 nasprotno neredu, 126 senčnica, 128 trgovski izraz, 129 sladka jed, 130 insekt, 131 pesniška oblika, 132 tvorba mraza, 134 zobna pasta, 135 padavina, 136 mera, 137 predlog, 138 predlog.

Vodoravno: 1 žensko ime, 4 pečina, 7 naš sosed, 10 kratica za dijaško udruženje, 13 otok v Sredozemskem morju, 15 redka kovina, 17 pozdrav (turški, tudi v hrvaščini),

19 avtomobilska firma, 21 večja blagovitna naprava, 22 roba, 25 vzklík, 24 pasta za čevlje, 25 kemijski znak gorljivega elementa, 26 rastlina, 28 kem. znak elementa, ki se rabi pri spajanju, 30 organ naših čutov, 32 kem. znak najtrše snovi, 33 zobnik, 34 reka v Afriki, 35 kem. znak, 36 kem. znak kovine, 37 kar koža izloča, 40 kem. znak plina, 41 osebni zaimek, 42 predlog, 44 matematična enota, 45 kem. znak vnetljivega elementa, 46 kem. znak žvepla, 47 kem. znak plina, 48 kratica velike države, 51 kem. znak plina, 52 izraz pri kartah, 53 kem. znak strupenega elementa, 54 doba, 57 kem. znak negorljivega plina, 58 elektrotehniško podjetje (kratica), 61 letni čas, 62 drama, igrana v Ljubljani, 64 mreža, 66 kem. znak kovine, 67 figura pri četvorki, 69 kem. znak plina, 70 insekt, 73 kem. znak elementa, 74 znamka žarnice, 76 pesnik, ki si ga lastita dva naroda, 79 kratica za enoto sile, 81 italijanska členica, 82 pesniška oblika, 85 teolog in znan nasprotnik Lutra, 85 soha, 86 drevo, 87 kljuka, 89 mazilo, 90 francoska členica, 91 del obleke, 94 kralj ob preseljevanju narodov, 96 produkt gorenja, 97 roditelj, 99 ljub priimek, 100 spakedranka za okvir, 102 tržišče, 103 rastlina, 104 izumrla ptica, 105 gora v zasednem ozemlju, 106 kem. znak grafita, 107 kemični znak redke kovine, 109 kem. znak redke kovine, 110 kem. znak elementa, ki ga je mnogo, 111 nemška členica, 112 podloga logaritmov, 115 vzpodbujevalni vzklík, 114 kem. znak plina, 115 število, 116 reka v Nemčiji, 117 nota, 119 žensko ime, 120 kratica pri naslovih, 121 osebni praznik, 122 kem. znak plina, 123 okrožje (srb.-hrv.), 127 otočje v Tihem oceanu, 131 milo, 137 psevdonim znanega ugankarja, 139 črevljarska potrebščina, 140 spremlja strele, 141 moško ime, 142 znan jugoslov. radio-strokovnjak, 143 mesto na Japonskem, 144 žensko ime, 145 vladar, 146 žensko ime.

1. nagrada: Humek, PRAKTIČNI SADJAR (vezano); 2. nagrada: Šarabon, GOSPODARSKA GEOGRAFIJA.